

PM 2017:100 RVI (Dnr 110-365/2017)

Se barnet! (SOU 2017:6)

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid den 2 juni 2017

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Se barnet! (SOU 2017:6)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Åsa Lindhagen anför följande.

Ärendet

Regeringen beslutade den 12 juni 2014 att tillkalla en särskild utredning med uppdrag att utvärdera 2006 års vårdnadsreform (dir 2014:84). En huvuduppgift var att undersöka hur reglerna om vårdnad, boende och umgänge tillämpas och ta ställning till om de behöver ändras för att reformens grundläggande syfte - att stärka barnrättsperspektivet - ska uppnås. Utredningen antog namnet 2014 års vårdnadsutredning. Utredningens arbete har resulterat i betänkandet *Se barnet!* (SOU 2017:6).

I betänkandet föreslår utredningen ett antal författningsändringar liksom andra åtgärder som behöver vidtas för att på olika sätt stärka barnperspektivet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Justitiedepartementet har remitterat betänkandet till Stockholms stad.

Betänkandet finns att läsa i sin helhet på [regeringens hemsida](#).

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret instämmer i vikten av att det införs ändringar i främst föräldrabalken i syfte att stärka barnrättsperspektivet och barns rättigheter i enlighet med FN:s konvention om barns rättigheter. Kontoret ser positivt på flera av utredningens förslag, samtidigt som man ser behov av fortsatt utredning kring vissa.

Socialnämnden ställer sig positiv till att utredningen tydligt lyfter barnets perspektiv och barnets rätt att få komma till tals liksom barnets utsatthet i samband med föräldrars konflikter. Nämnden ser brister i hur frågan om våld i nära relationer hanterats i utredningen och lyfter att detta kan leda till att våldsproblematik hanteras olika i olika delar av socialtjänsten.

Bromma stadsdelsnämnd anser överlag att utredningens förslag till förändringar är bra och välkomnar att man i lagtext stärker barnets position. Nämnden anser dock att det bör ställas krav på innehåll i de obligatoriska informationssamtalen samt framför att den föreslagna utredningstiden om fyra månader är för kort.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd är i stort positiv till de förslag som presenteras i betänkandet och tror att förändringarna kommer att bidra till ett stärkt barnrättsperspektiv och på sikt förbättra förutsättningarna för samförståndslösningar mellan föräldrar.

Skärholmens stadsdelsnämnd är i stort positiv till de förslag på lagändringar som presenteras i betänkandet, men anser att vissa av förslagen behöver kompletteras och beredas ytterligare.

Mina synpunkter

Föräldrars konflikter kring vårdnad, boende och umgänge är en riskfaktor för att barn ska fara illa. Det är därför av yttersta vikt att barnets bästa beaktas i ärenden som rör dessa frågor. Barn har en självklar rätt, men inte en skyldighet, att komma till tals och göra sin röst hörd. Det är därför bra att utredningen *Se barnet!* lyfter just barnperspektivet i ärenden om vårdnadstvister.

Samtidigt är utredningens förslag behäftade med en rad problem. Inte minst saknas genomgripande en belysning av våldsutsatthet hos barnen och den ena föräldern. I de fall tvister om vårdnad, boende och umgänge också rymmer en våldsproblematik behöver särskild hänsyn tas till detta i fråga om vilka åtgärder som vidtas och de avgöranden som rätten faller. Barn som utsätts för och upplever våld är särskilt sårbara och kan genom en vårdnadstvist bli dubbelt utsatta. I dessa fall måste skydd av barnet, och i förekommande fall den ene föräldern, gå före eventuella samförståndslösningar. Jag saknar ett sådant perspektiv i utredningen och anser därför att samtliga förslag som lämnas bör analyseras på nytt utifrån förekomsten av våld i familjen. Dessutom riskerar förslagen att stå i motsats till den nationella jämställdhetspolitiken liksom det arbete som sker på såväl nationell som kommunal nivå med att motverka våld i nära relationer.

Jag ser exempelvis en risk för att den föreslagna bestämmelsen om interimistiska beslut om vårdnad kommer att tolkas allt för snävt om förslaget inte först belyses ur detta perspektiv. Samma gäller förslaget om att det ska gå att fatta beslut om gemensam vårdnad trots att båda föräldrarna motsätter sig det. Det är också allvarligt om det blir så som socialnämnden påpekar att utredningens förslag får som konsekvens att våldsproblematiken hanteras olika inom olika delar av socialtjänsten – inom familjerätten som en del av en konflikt mellan föräldrarna och inom barnvården som en reell risk för barnets hälsa och utveckling. Vi måste undvika den typen av icke samstämmiga tolkningar för att möjliggöra bästa tänkbara skydd och stöd för de barn som socialtjänsten möter.

Jag är också skeptisk till att de obligatoriska informationssamtal som föreslås kommer att ha avsedd effekt. Intentionen, att minska antalet vårdnadsmål, är god. Det innehåll som är tänkt i samtalen kan dock lika gärna inrymmas i den möjlighet som redan idag finns till samarbetssamtal genom kommunen. Att ställa krav på att delta i informationssamtal för familjer där det förekommer våld är dessutom att utsätta den personen som blir utsatt för våld för stora risker. Även här saknas alltså en analys utifrån förekomsten av våld i nära relationer.

Med detta sagt vill jag ändå framhålla att utredningen lämnar flera bra förslag. Till exempel är det mycket positivt att man föreslår ett skifte från föräldrarnas samarbetsförmåga till föräldrarnas förmåga att se till barnets bästa och hur barnets situation faktiskt påverkas av föräldrarnas konflikt. Det är också positivt att utredningen föreslår en skärpning av kompetensen hos de som ska utföra medling, samt att kompetenshöjande insatser gentemot familjerättssekreterare ska genomföras. Jag delar dock socialnämndens uppfattning att dessa insatser även bör riktas till domstolarna.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

1. Som svar på remissen ”Se barnet! (SOU 2017:6)” hänvisas till vad som sägs i stadens promemoria.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Stockholm den 18 maj 2017

ÅSA LINDHAGEN

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen i sammanfattning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Anna König Jerlmyr, Joakim Larsson och Cecilia Brinck (alla M) enligt följande.

Det är viktigt att barnperspektivet är avgörande i vårdnadsärenden. Därför välkomnar vi att barnets rätt att komma till tals förtydligas och stärks. Vi välkomnar förslag som stärker barnets rätt att, utifrån mognad och omständigheter och med rätt stöd och hjälp, själv få möjlighet att lägga fram sin berättelse inför socialnämnd och domstol.

Reformer ska följas upp från ett barnperspektiv för att hitta en reglering som är mindre konfliktdrivande i hur domstol beaktar föräldrars förmåga att samarbeta för barnets bästa.

Det är mycket viktigt att socialnämnd och domstol gör riskbedömningar för att undvika att barn riskerar att fara illa. Samtidigt är det positivt att riskbedömningar blivit vanligare sedan 2006 års vårdnadsreform. Vi noterar de brister i kvalitet hos riskbedömningarna som utredningen pekar på, med respekt för att det ofta rör sig om svåra bedömningar.

Det behövs ett evidensbaserat handläggningsstöd. För att förbättra arbetet med riskbedömningar borde utredningen närmare ha övervägt ytterligare åtgärder istället för att endast nöja sig med det arbete som redan är igångsatt.

Det är oroväckande att socialnämnden bedömer att utredningens förslag riskerar att leda till att uppgifter om våld hanteras olika inom olika delar av socialtjänsten.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Anna König Jerlmyr, Cecilia Brinck, Johanna Sjö, Markus Nordström och Lars Jilmstad (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Erik Slottner (KD) enligt följande.

Föreliggande ärende redovisar regeringens särskilda utredares utvärdering av 2006 års vårdnadsreform (dir. 2014:84). Utredningens sammanfattande bedömning är att 2006 års vårdnadsreform i många avseenden har fallit väl ut där barnrättsperspektivet har stärkts. Barnets bästa har en framträdande roll vid bedömningar i frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Även om reformen har bidragit till att stärka barnrättsperspektivet konstaterar man i utredningen att det finns en rad förbättringsområden.

Vi kristdemokrater gläds åt att barnperspektivet lyfts så tydligt i utvärderingen. Vi vill i sammanhanget särskilt betona vikten av att barnets bästa tydliggörs, att det ska framgå att föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov före den egna konflikten beaktas vid bedömning vad som är bäst för barnet, att barn ska få relevant information och har rätt att uttrycka sina åsikter och få dessa beaktade. I synnerhet gläds vi åt att obligatoriska informationsamtal ska föregå domstolsprocessen, vilket Kristdemokraterna under många år har framfört som mycket viktigt.

Även behovet av utbildningsinsatser för familjerättssekreterare ansluter väl till Kristdemokraternas förslag att alla yrkesgrupper inom rättsväsendet som möter barn ska utbildas.

Vi anser att frågan om att domstolen ska kunna besluta om gemensam vårdnad, även om båda föräldrarna motsätter sig detta, ska utredas mer. Förslaget markerar förvisso barnets bästa, och inte föräldrarnas inställning, men det är oklart hur det skulle gynna barnet att gemensam vårdnad utdöms men ingen av föräldrarna vill ha det. Likaså anser vi att förslaget om att socialnämnden ska få höra barn utan vårdnadshavarens samtycke ska problematiseras och utredas mer.

Remissammanställning

Ärendet

Regeringen beslutade den 12 juni 2014 att tillkalla en särskild utredning med uppdrag att utvärdera 2006 års vårdnadsreform (dir 2014:84). En huvuduppgift var att undersöka hur reglerna om vårdnad, boende och umgänge tillämpas och ta ställning till om de behöver ändras för att reformens grundläggande syfte- att stärka barnrättsperspektivet- ska uppnås. Utredningen antog namnet 2014 års vårdnadsutredning och har resulterat i betänkandet *Se barnet!* (SOU 2017:6).

I betänkandet föreslår utredningen ett antal författningsändringar liksom andra åtgärder som behöver vidtas för att på olika sätt stärka barnperspektivet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Nedan följer en kort sammanfattning av förslagen i betänkandet.

Gemensam vårdnad

Utdragna konflikter mellan föräldrar påverkar barn negativt, och det är därför viktigt att konflikter kan hanteras på ett bra sätt eller i bästa fall undvikas, och att barn och föräldrar kan erbjudas stöd och hjälp. Därför behöver arbetet med att förebygga konflikter mellan föräldrar stärkas, och fokus i domstolsprocessen behöver flyttas från föräldrarna och deras konfliktområden till barnet och dess rättigheter och behov. Barns rätt att komma till tals och att få information behöver tydliggöras.

Samförståndslösningar

Informationssamtal med föräldrar i konflikt om barn

Utredningen ser behov av att i ett tidigare skede än idag nå föräldrar som överväger att inleda en tvist om barn i domstol med information. Utredningen ger som förslag att det ska införas krav på att föräldrar, som huvudregel, ska ha deltagit i informationssamtal innan process i domstol. Det är kommunerna, inom ramen för socialtjänsten, som ska ansvara för informationssamtalen. Om föräldrarna inte intygar att de deltagit i informationssamtal kan rätten avvisa deras talan i vårdnadsfrågan. Föräldrarna ska också, om det är lämpligt, erbjudas samarbetsamtal.

Ett kompetens- och lämplighetskrav för medlare ska införas i lag

Utredningen konstaterar att medlingsförfarande generellt sett används i för få fall. För att säkerställa att medlare uppfyller de höga krav på kvalifikationer och erfarenhet som måste kunna ställas föreslår utredningen att det införs ett kompetens- och lämplighetskrav i lag.

Barnets bästa och rätt att komma till tals

Barnets bästa

Utredningen föreslår ett tillägg i 6 kap 2 a § FB genom vilket det tydliggörs att principen om barnets bästa ska vara avgörande inte bara för beslut utan för samtliga frågor om vårdnad, boende och umgänge. Vid bedömningen av vad som är barnets bästa ska föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov framför den egna konflikten vara en av de omständigheter som särskilt ska beaktas.

Barnets ska få relevant information och barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter och att få dem beaktade tydliggörs

Utredningen har funnit att barns rätt till information och att fritt uttrycka sina åsikter behöver tydliggöras. Utredningen förslår därför en ny bestämmelse i inledningen av 6 kap. FB där det föreskrivs att barn ska få relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter eller sin inställning i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Utredningen föreslår också att barnets åsikter och inställning, istället för vilja, ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.

Socialnämnden ska få höra barn utan vårdnadshavarens samtycke

Det föreslås att socialnämnden, vid en utredning eller åtgärd som utförs på uppdrag av domstolen enligt 6 kap. FB ska få höra ett barn utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. På så sätt blir det enligt utredningen tydligt att barn har en ovillkorlig rätt att komma till tals oavsett vårdnadshavarens uppfattning i frågan.

Egen talerätt för barnet

Utredningen behandlar frågan om att ge barnet egen talerätt i mål om vårdnad, boende och umgänge. Frågan har övervägts tidigare och har då avstyrkts. Utredningen menar att de tidigare argumenten mot egen talerätt för barn fortfarande är relevanta. De förslag man framför i andra delar om att barnets åsikter verkligen kommer fram och blir beaktade på ett tydligt sätt är tillräckliga. Utredningen avstyrker därför förslag om talerätt för barn i dessa mål.

Juridiskt biträde för barnet

Frågan om eget juridiskt biträde för barnet har behandlats i tidigare utredningar. Det har föreslagits att domstolen skulle kunna utse biträde i särskilt konfliktfyllda mål om vårdnad, boende och umgänge, och bedömning har då gjorts att möjligheten till ett sådant biträde inte bör införas. Föreliggande utredning ser utöver de fördelar det skulle kunna innebära för ett barn att få ett juridiskt biträde utsett till sig också nackdelar, bland annat att barnet skulle behöva samtala om samma saker med ytterligare en aktör och att risken finns att det skulle öka föräldrarnas tryck och påverkan på barnet. Utredningen ifrågasätter därmed om ett juridiskt biträde skulle vara rätt väg att gå för att stärka barnens ställning.

Riskbedömningar

Om det kommer fram uppgifter om att ett barn riskerar att fara illa måste både socialnämnd och domstol alltid göra en riskbedömning. Utredningen ser att det finns behov av att höja riskbedömningarnas kvalitet genom att ta fram ett handläggningsstöd för riskbedömningar. Ett sådant uppdrag har redan ålagts myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, MFoF, i 2017 års regleringsbrev.

Allvarligt våld i familjen

En vårdnadshavare som uppsåtligen dödat eller allvarligt skadat den andra föräldern får i de allra flesta fall anses ha brustit i omsorgen om barnet på ett sådant sätt att det är till barnets bästa att föräldern inte längre ska ha vårdnadsansvaret. Utredningen förslår att det ska bli möjligt, om det finns särskilda skäl, i avvaktan på att en särskilt förordnad vårdnadshavare kan utses, förordna en tillfällig vårdnadshavare.

Barn och föräldrar med skyddade uppgifter

Utredningen föreslår att om uppgift om var barnet är folkbokfört är sekretessbelagd tas frågor om vårdnad, boende eller umgänge, utöver vad som nu stadgas, upp av rätten i den ort där någon av parterna har sin hemvist. Även Stockholms tingsrätt ska vara behörig domstol i sådana mål och i ärenden när uppgifter om var barnet och båda parterna är folkbokförda och sekretessbelagda. Stockholms tingsrätt ska också vara behörig domstol i äktenskapsmål om bara en av makarna har hemvist här i landet och uppgift om var den maken är folkbokförd är sekretessbelagd eller om uppgifter om var makarna är folkbokförda är sekretessbelagda. Utredningen lämnar liknande forumförslag i mål om underhållsbidrag och i verkställighetsärenden när någon av parterna har skyddade uppgifter.

Handläggningen av mål om vårdnad, boende och umgänge

Interimistiska beslut om vårdnad ska meddelas endast om det finns särskilda skäl
Barnets boende och umgänge med den förälder som det inte bor hos behöver ofta regleras genom ett interimistiskt beslut under tiden processen pågår, om föräldrarna inte kommer överens. I utredningen påtalas att det är viktigt att interimistiska beslut om vårdnad inte meddelas om det inte finns starka skäl för ett sådant beslut, då sådana beslut kan få allvarliga konsekvenser för barnet som riskerar att skärmars från den föräldern som inte ges vårdnad. Utredningen föreslår att det av lagtexten ska framgå att ett interimistiskt beslut om vårdnad ska meddelas endast om det finns särskilda skäl.

Fler sekretessbrytande bestämmelser mellan socialnämnder

Utredningen beskriver att det idag finns sekretessbrytande bestämmelser som ger en socialnämnd möjlighet att inhämta uppgifter från annan socialnämnd inför godkännande av avtal (6 kap. 17 a § st 3 FB) och vid utredningar om vårdnad, boende och umgänge (6 kap. 19 § st 5 FB), men inte i fall som rör socialnämndens arbete med upplysningar enligt 6 kap. 19 § st 2 FB och vid så kallade snabbupplysningar enligt 6 kap. 20 § st 2 FB. Utredningen ser att det är angeläget att uppgifter som kan påverka ett beslut kommer fram, oavsett om beslutet är slutligt eller gäller för viss tid. Utredningen föreslår därför att det införs en sekretessbrytande bestämmelse i dessa fall.

En tidsgräns för utförande av vårdnads-, boende och umgängesutredningar

En särskild faktor som fördröjer handläggningen av ett mål om vårdnad, boende och umgänge hos domstolen är bland annat långa utredningstider hos socialnämnden. Tidigare föreslagna åtgärder som utbildning och erfarenhetsutbyte har visat sig inte vara tillräckliga. Utredningen föreslår därför att det införs en bestämmelse som innebär att en utredning om vårdnad, boende och umgänge som huvudregel ska vara slutförd senast inom fyra månader.

Konflikt och försoning

Metoden konflikt och försoning används vid handläggningen av mål om vårdnad, boende och umgänge på vissa domstolar i Sverige. Metoden bygger på ett nära samarbete mellan socialnämnder och domstolar och har som målsättning att föräldrarna ska komma överens. Erfarenheter visar att metoden ökar förutsättningarna för att

föräldrarna ska komma överens. Utredningen anser dock att det inte bör föreskrivas i lag att metoden ska användas.

Domstolarnas handläggningstider kan förkortas med hjälp av gällande bestämmelser

Utredningens bedömning är att de verktyg gällande rätt ger för att åstadkomma en avvägning mellan effektivitet och ändamålsenlig handläggning ska användas på ett bättre sätt än idag. Utredningen pekar på att det av domstolen bör upprättas tidplaner för handläggningen.

Utbildningsinsatser

Vid handläggning av frågor om vårdnad, boende och umgänge är det viktigt med utbildning och kompetensutveckling. Utredningen konstaterar att det finns ett relativt brett utbildningsutbud för domare. Däremot ser man behovet av en satsning på att stärka kommunernas arbete med att utveckla kompetensen hos familjerättssekreterare. Utredningen föreslår att det som ett första steg i en sådan satsning är att MFoF ges ett uppdrag av regeringen att göra en kartläggning av hur behovet av utbildningsinsatser för familjerättssekreterare ser ut.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Bromma stadsdelsnämnd, Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 9 maj 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Bedömningen är att utredningens förslag kan komma att stärka barnrättsperspektivet. Stadsledningskontoret redovisar synpunkter och förslag under de kapitel och rubriker som utredningen använder. Utöver det lämnas inledningsvis mer generella synpunkter.

Generella synpunkter

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till att de rättigheter barn har enligt Barnkonventionen i flera delar genom utredningens förslag införlivas i svensk lagstiftning.

För att de ytterligare uppgifter som genom en del av förslaget läggs på kommunerna är det av vikt att det finns både kunskap och resurser. En del i att stärka barnrättsperspektivet är att det från flera håll ställs krav på tidsfrister som ska upprätthållas för att undvika de negativa konsekvenser tidsutdräcker i den här typen av ärenden bedöms ha för barn. Det är enligt stadsledningskontorets uppfattning viktigt och bra.

Det är positivt att MFoF ges i uppdrag att samordna utbildningsinsatser för de samtalsledare inom kommunen som ska hålla i de föreslagna informationssamtalen. Det är också positivt att myndigheter föreslås få i uppdrag att ta fram handläggningsstöd till hur så kallade riskbedömningar ska göras, att ta fram intyg/blanketter m.m.

Vad gäller kompetens och utbildningsinsatser generellt instämmer stadsledningskontoret i utredningens förslag i de delar den föreslår kompetenskrav och utbildningsinsatser för de yrkesgrupper som i olika delar ska arbeta med frågorna kring vårdnad, boende och umgänge. I SOU 2015:71- Barns och ungas rätt vid tvångsvård-Förslag till ny LVU (nuvarande lag

(1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU) föreslås krav på kompetens och lämplighet som bör ställas på flera av aktörerna inom ramen för den processen. Av sammanfattningen till den utredningen framgår bland annat följande. ”Enligt utredningen är det viktigt att den som företräder barnet i rättsprocessen är lämplig och har kunskap om barn för att kunna sätta sig in i barnets situation och kommunicera med barnet. Utredningen föreslår särskilda lämplighetskrav och att det tydligt ska framgå att det offentliga biträdet ska ta tillvara barnets eller den unges rätt. Kunskapen om barns behov och barns rättigheter behöver också stärkas i domstolen. Utredningen anser att de jurister som handlägger mål om tvångsvård för barn och unga bör ha särskild inriktning och utbildning samt intresse för den särskilda måltypen. Domstolsverket behöver erbjuda utbildning för att bl.a. kunna bedöma barnets bästa och barnets utsagor...”. Liknande krav på erfarenhet och kompetens bör enligt stadsledningskontoret ställas på domstolarna, medlare, socialtjänsten m.fl. i mål enligt föräldrabalken som i mål enligt LVU.

Generellt är också av betydelse att kommunernas behov av tillräckliga resurser för att kunna tillgodose barnets rättigheter enligt såväl Barnkonventionen som svensk lag tillgodoses. Stadsledningskontorets inställning till de ekonomiska konsekvenserna av förslaget redogörs för nedan under rubriken 17.4 - Ekonomiska konsekvenser.

Synpunkter på särskilda avsnitt

Kapitel 8- Gemensam vårdnad m.m.

8.4 Våra överväganden och förslag om gemensam vårdnad, m.m.

Den föreslagna ändringen i 6 kap 2a § FB vad gäller bedömningen om barnets bästa, strecksatsen att ”- föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov före den egna konflikten” är bra.

Att fokus i lagstiftningen förflyttas till att tydliggöra barnets behov är positivt. De ändringar i 6 kap 5 § st 2 FB som föreslås i syfte att undvika konflikt drivande i tvist om vårdnad, boende och umgänge som hör ihop med ovannämnda tillägg tillstyrks av samma skäl.

8.6 Bestämmelserna om barnets rätt till umgänge med någon annan än en förälder

Stadsledningskontoret anser att de resonemang som förs kring alternativa lösningar till nu gällande bestämmelser och de konsekvenser det kan tänkas få för ett barn är rimliga. Fortsatt ensam talerätt för socialnämnden är även fortsättningsvis den bästa lösningen.

Samhällsutvecklingen har lett till att det som tidigare i praktiken i stort sett bara rörde väckande av talan för barns rätt till umgänge med syskon, far- eller morföräldrar har ändrats. Precis som beskrivs i utredningen ser också stadsledningskontoret att allt fler barn lever i ”icke traditionella” familjesituationer. Det bedöms föra med sig ett ökat antal barn som är i behov av att få behålla kontakten med styvföräldrar eller med annan förälder där barnet har tillkommit i en samkönad relation. I samkönade förhållanden har många gånger barnet haft tillgång till flera föräldrar men där ett eller flera av relationerna inte har någon rättslig status. Så länge lagstiftningen inte har hittat heltäckande lösningar till skydd för barnets relationer är risken stor att barnet skulle utsättas för fler och kanske skadliga processer om talerätten skulle vidgas. Det är särskilt viktigt att socialnämnden får resurser att vid behov föra talan där det behövs så att dessa barns rättigheter jämföras med andra barns.

Kap 9- Samförståndslösningar

9.5.3 Informationssamtal med föräldrar i konflikt om barn

Stadsledningskontoret ser förslaget om informationssamtal som ett villkor för domstolsprövning som positivt. Om samtalen kan innebära att föräldrarna genom lämplig information kan undvika att bygga upp en påbörjad konflikt är det till gagn för de barn som är berörda. Möjlighet för föräldrarna att komma överens i ett tidigt skede och med mindre risk för upptrappade konflikter dem emellan ökar. Det ses som troligt och positivt att de ärenden som trots informationssamtal hamnar i domstol bara är de mer renodlade och ”faktiskt” tvistiga fallen. Det är bra ur ett barnrättsperspektiv.

9.5.4 Kommunerna ska ansvara för informationssamtalen

Stadsledningskontoret håller med om att det är lämpligt att informationssamtal hålls av socialnämnderna utifrån den kompetens som krävs liksom att, såsom framhålls i utredningen, det är socialnämnden som redan idag är ansvarig för liknande insatser. Förslaget tillstyrks.

I övrigt tillstyrks också de i kapitel 9 lämnade förslagen vad gäller innehållet i informationssamtalen m.m.

Stadsledningskontoret vill särskilt påpeka att det är viktigt att information lämnas till allmänheten om denna processföresättning, vart en förälder ska vända sig för att begära samtal m.m. sprids tydligt och brett. Om inte finns en risk att syftet med informationssamtalen vad gäller att få information tidigt för att kunna undvika en konflikt inte uppnås.

Kap.10- Medlare

Förslagen i kapitlet tillstyrks. Stadsledningskontoret anser det vara bra att utredningen föreslår att det tydliggörs att medlaren ska se till att barnet får relevant information och ges möjlighet att framföra sina åsikter liksom att om barnet inte framför sina åsikter så ska de klarläggas på annat sätt.

Förslaget att barnets rätt att komma till tals inte ska vara beroende av vårdnadshavarens inställning stärker barnrättsperspektivet. Det för med sig en rätt att komma till tals som överensstämmer med andra ärenden gällande barn hos socialnämnden.

Det är bra att det tydliggörs att medlare omfattas av anmälnings- och uppgiftsskyldighet enligt 14 kap 1§ socialtjänstlagen (2001:453), SoL.

Kap 11- Barnets rätt att komma till tals

Att barnets bästa ska vara avgörande inte bara vid alla beslut utan också för alla frågor om vårdnad, boende och umgänge är en utvidgning som står helt i överensstämmelse med Barnkonventionen. Det är mycket positivt.

Barnets rätt att komma till tals behöver stärkas.

11.8.5 Våra förslag till lagändringar om barnets rätt att komma till tals och få information

Förslagen till förändringar i FB vad gäller barnets rätt att komma till tals, barns rätt till information och att barnets inställning ska redovisas. Stadsledningskontoret tillstyrker förslagen. Regleringen finns redan i socialtjänstlagen och det är mycket bra att rättigheterna också förs in i föräldrabalken. Föreslagna förändringar i regleringen innebär att barnets rättigheter i enlighet med Barnkonventionen också förs in i föräldrabalken.

Stadsledningskontoret vill även i denna del särskilt betona att alla bestämmelser som stärker barnets rättigheter i enlighet med Barnkonventionen är viktiga. Förslaget om rätten för ett barn att komma till tals och att få framföra sin inställning och sina åsikter även utan vårdnadshavarens samtycke är en sådan rättighet.

11.8.6 Andra tänkbara möjligheter att stärka barnperspektivet

Stadsledningskontoret är enigt i utredningens bedömning att barnet inte bör få talerätt i mål om vårdnad, boende och umgänge. Risken är att en sådan egen talerätt skulle dels försvåra handläggningen dels riskera att dra in barnet i föräldrarnas konflikt i en högre grad än annars. Barnets rätt att få sina åsikter framförda och lyssnade på tillgodoses på annat sätt. Stadsledningskontoret vill understryka att det utifrån ett barnrättsperspektiv måste ställas krav på att domstolen måste både beakta och tydliggöra barnets inställning på ett tydligare sätt än vad som görs idag.

Stadsledningskontoret delar utredningens uppfattning om juridiskt biträde för barnet.

Kap.12- Risker att barnet far illa

Stadsledningskontoret håller med utredningen i bedömningen att framförallt domstolarna måste dokumentera hur och vilka överväganden man har gjort vid en så kallad riskbedöm-

ning. Det finns lagstiftning på området men kvaliteten på riskbedömningen är otillräcklig. För att stärka barnrättsperspektivet måste kvaliteten på bedömningarna öka och förslaget att MFoF får i uppdrag att ta fram ett handläggningsstöd är därför bra.

Kap. 13 – Allvarligt våld i familjen- överflyttning av vårdnad

13.8.5 Domstolen ska i vissa undantagsfall kunna flytta över vårdnaden till en tillfällig vårdnadshavare. Hur kan en snabbare vårdnadsöverflyttning åstadkommas?

Utredningen föreslår en ny bestämmelse som möjliggör för domstolen att, i avvaktan på att en särskilt förordnad vårdnadshavare utses, tillfälligt kunna flytta över vårdnaden till en annan person- en tillfällig vårdnadshavare. Stadsledningskontoret anser att syftet med förslaget är bra- att i de fall det finns behov av att möjliggöra en snabb vårdnadsöverflyttning för att undvika att ett barn står utan vårdnadshavare är gott. Utifrån ett barnrättsperspektiv är det givetvis viktigt att ett barn inte står utan vårdnadshavare någon längre tid. Förslaget är enligt stadsledningskontorets bedömning inte tillräckligt utrett och avstyrks därför.

I den föreslagna lagtexten- en ny bestämmelse i 6 kap 10 d § FB- kan en tillfällig vårdnadshavare utses om vissa angivna förutsättningar är uppfyllda och det finns särskilda skäl för det. Av själva lagtexten framgår inte, till skillnad från det resonemang som förs i utredningen, att dessa särskilda skäl skulle vara bland annat specifikt dödligt eller allvarligt våld. Stadsledningskontoret ser att det finns behov av att det snabbt utses en särskild förordnad vårdnadshavare för de barn som står utan vårdnadshavare. Det behovet finns i många situationer och är inte begränsat till situationerna i 6 kap 7 a § FB.

I utredningen har man också resonerat kring att ha en tidsgräns för hur länge vårdnaden skulle kunna bestå hos en tillfällig vårdnadshavare men kommit fram till att en tidsgräns inte är lämplig. Det föreskrivs också att socialnämnden, efter det att en tillfällig vårdnadshavare har utsetts, ska ”verka för” att utse en särskilt förordnad vårdnadshavare. Förslaget är enligt stadsledningskontoret inte tillräckligt utrett. Det är oklart för socialnämnden vad man åläggs för uppgift, vilka tidsramar som finns och vad som menas med att socialnämnden ska ”verka för” att det utses en eller flera särskilt förordnade vårdnadshavare till barnet. Oklarheterna skapar också en rättsosäker situation för barnet.

Kap 14- Barn och föräldrar med skyddade uppgifter

14.6.3- Särskilda regler om vilken socialnämnd som ska väcka talan när barnet har skyddade personuppgifter

Förslaget om att reglera möjligheten för en annan socialnämnd än den enligt huvudregeln ansvariga folkbokföringskommunen att väcka talan i de fall ett barn har skyddade uppgifter är bra. Det föreslås att det införs en bestämmelse i socialtjänstförordningen om att det i dessa fall är socialnämnden i den kommun där barnet dessförinnan var folkbokfört som ska göra en framställning eller ansökan hos domstol. Stadsledningskontoret ställer frågan vilken socialnämnd som är ansvarig om det inte finns någon tidigare folkbokföringsadress. Situationen bedöms kunna vara relativt vanlig särskilt för de yngre barnen som många gånger aldrig har bytt folkbokföringsadress.

Övriga förslag i kapitlet tillstyrks. Stadsledningskontoret är enigt i att det är viktigt att frågorna om det bör införas regler om ansvarig socialnämnd för att lämna upplysningar, utredningar och verkställande av beslut om omgångsstöd när det förekommer skyddade personuppgifter bör utredas vidare i annan ordning.

Kap 15- Handläggningen av mål om vårdnad, boende och umgänge

15.3.3 Våra överväganden och förslag om interimistiska beslut

Stadsledningskontoret vill understryka vikten av att interimistiska beslut fattas bara när det finns särskilda skäl och att det då finns en tydlig planering för målets handläggning. Utifrån barnets perspektiv ökar risken att barnet far illa om en process drar ut för långt i tid. Risken för tidsutdräkt blir större om det fattas interimistiska beslut och om handläggningen saknar en tydlig planering. Möjligheten att fatta interimistiska beslut bör dock enligt stadslednings-

kontoret inte tas bort helt då det ändå i undantagssituationer finns behov av att skydda ett barn. Förslaget tillstyrks.

15.4.3 Hur ska en vårdnads- boende- och umgängesutredning genomföras?

Stadsledningskontoret håller med om att det är viktigt och för barnen många gånger avgörande hur en utredning genomförs och att den håller hög kvalitet. Socialstyrelsens allmänna råd är bra och ger god vägledning.

15.4.9 Våra överväganden och förslag om vårdnads- boende och umgängesutredningar

Utredningen föreslår att det i lagstiftningen införs en bestämmelse om att en utredning om vårdnad, boende och umgänge enligt huvudregeln ska vara slutförd senast inom fyra månader. Stadsledningskontoret tillstyrker förslaget som stärker barnets bästa genom att det ställer krav på kommunen att snabbt tillsätta en utredare som påbörjar arbetet. Andra utredningar med stöd av socialtjänstlagen ska slutföras inom 3-4 månader och det saknas skäl att här aktuella utredningar ska ta längre tid.

15.5.6 Våra överväganden och förslag om sekretessbrytande bestämmelser

Stadsledningskontoret tycker att de generella överväganden och resonemang som framförs både för och emot införandet av en bestämmelse innebärande en sekretesslättning för uppgifter inom hälso- och sjukvården är bra. De praktiska svårigheter som beskrivs att få ut relevanta uppgifter och att få information från rätt vårdgivare delar stadsledningskontoret inte. Det är enligt stadsledningskontoret inte heller ett skäl i sig som ska tala emot ett införande av en sekretesslättning. Vid socialnämndens genomförande av s.k. barnavårdsutredningar saknas begränsning vad gäller rätten att ta del av sekretessbelagda uppgifter från hälso- och sjukvården. Det är utifrån barnets perspektiv viktigt att socialnämnden även vid genomförande av vårdnadsutredningar på begäran av domstol har tillgång till uppgifter av vikt.

Stadsledningskontoret bedömer till skillnad från utredningen att lättningen för socialnämndens utredare att få fram uppgifter till vårdnadsutredningen skulle underlätta om en sekretessbrytande bestämmelse infördes. De föreslagna tidsfristerna för vårdnadsutredningens genomförande skulle underlättas och möjligheterna att få in viktiga uppgifter som underlag skulle öka.

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag att införa sekretessbrytande bestämmelser för att möjliggöra inhämtande av uppgifter från annan socialnämnd även vid så kallade upplysningar och snabbupplysningar. Ett så omfattande underlag som möjligt redan i ett tidigt skede av domstolsprocessen möjliggör ställningstaganden till det enskilda barnets bästa.

15.6.5 Våra överväganden angående metoden Konflikt och försoning

Stadsledningskontoret är enigt med utredningens bedömning. Konflikt och försoning är snarast att betrakta som en metodfråga, ett handläggningssätt av bland annat praktiska frågor som inte bör regleras i lag.

15.7 En mer effektiv process

Stadsledningskontoret anser att resonemangen i kapitlet är bra. En begränsning av möjligheten att väcka talan skulle kunna innebära rättsförluster för ett barn. Nya omständigheter kan i praktiken när som helst inträffa som innebär att det måste finnas möjlighet att få till stånd en ändring vad gäller vårdnad, boende och/ eller umgänge.

Det lagförslag om att utredningen hos socialnämnden som huvudregel ska vara slutförd inom fyra månader är ett steg mot snabbare handläggning och ökad effektivitet. Föreslagna krav på domstolarna om att ge riktlinjer till socialnämnden för en utredning så att nämnden kan fokusera på det som rätten bedömer vara av vikt att reda ut är bra. Riktlinjerna föreslås exempelvis kunna avse att utredningen ska ha fokus på viss eller vissa utpekade frågor.

Domstolen ska också ha en tidplan för handläggningen. Föreslagna krav möjliggör att målet vad gäller att processerna inte ska pågå för lång tid lättare kan uppnås. Utdragna processer ökar risken för ökade konflikter mellan föräldrarna vilket i sig utgör en riskfaktor för det barn som berörs. Förslaget är bra utifrån ett barnrättsperspektiv.

15.9 Kompetens och utbildning

Stadsledningskontoret tillstyrker utredningens förslag på utbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser liksom de bakomliggande resonemangen om vikten av särskild kunskap och lämplighet hos de olika aktörerna.

Kapitel 17- Konsekvenser av våra förslag

17.4 Ekonomiska konsekvenser

Utredningen bedömer att förslagen sannolikt inte kommer att medföra några kostnader för kommunerna. De föreslagna tillkommande uppgifterna och de ökade kraven på kommunerna innebär enligt stadsledningskontoret ökade kostnader. Förslaget i utredningen med införande av obligatoriska informationssamtal är en uppgift som åläggs kommunerna. Det är en ny uppgift som för med sig krav på utbildning och nya arbetsuppgifter. Tid kommer att behövas i anspråk för genomförandet av samtal liksom för administrationen kring samtalen. Tid för möten ska bokas och av förslaget framgår att s.k. samtalsintyg ska utfärdas. Informationssamtalen ska bland annat ge föräldrarna information om möjlighet till samarbetsamtal liksom möjlighet till stöd och hjälp i annan form från kommunens sida. Det framhålls i utredningen att informationen ska styras av vad kommunen i fråga kan erbjuda och att de stöd- och hjälpinsatser som redan finns inom t ex socialtjänsten kan nå fler föräldrar och barn än i dagsläget. Det innebär enligt stadsledningskontoret mer arbete och därmed ökade kostnader för kommunerna. I övrigt ställer bland annat införandet av tidsfrister för genomförande av vårdnads- boende och umgängesutredningar också krav på att det finns tillräckligt med resurser för kommunerna att kunna fullgöra sina uppgifter. Det är viktigt att kommunerna för att kunna tillgodose barnets rättigheter enligt både Barnkonventionen och svensk lag att behovet av tillräckliga resurser säkerställs. Enligt finansieringsprincipen ska kommunerna erhålla ersättning från staten om de erläggs nya uppgifter som leder till ökade kostnader.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 18 april 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att justera paragrafen omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av Andrea Ström m.fl. (alla M) och Isabel Smedberg-Palmqvist m.fl. (alla L), *bilaga 1*.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att utredningen tydligt lyfter barnets perspektiv och barnets rätt att få komma till tals. Det är angeläget att barnets rätt till inflytande, insyn och information stärks och där finns det som utredningen visar fortfarande vissa brister. Förvaltningen stödjer därför förslaget om ett uppdrag till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd om utbildning till familjerättssekreterare. Även rörande riskbedömningar finns ett stort behov av kompetensutveckling och arbetet inom Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd med ett handlägningsstöd är därför välbehövligt och välkommet. Riskerna för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för övergrepp, att barnet olovligen förs

bort, hålls kvar eller annars får illa måste uppmärksammas i socialtjänstens utredningar om vårdnad, boende och umgänge. När uppgifter om övergrepp förs fram måste informationen alltid prövas och en riskbedömning göras och dokumenteras. Det råder idag viss osäkerhet kring hur en riskbedömning ska göras på bästa sätt och hur den ska formuleras, vilka delar som ska ingå och vilka bedömningar som ska göras för att sen rätten i sin tur ska kunna avgöra tvisten till barnets bästa.

Förslaget om införandet av ett kompetens- och lämplighetskrav för medlare är även det positivt, då uppdraget till sin natur är utmanande. För att uppnå resultat och få föräldrar som befinner sig i djup konflikt att komma överens krävs kunnande och erfarenhet.

Även vad gäller förslaget om obligatoriska informationssamtal är kompetensen, erfarenheten och lämpligheten hos den som håller samtalet avgörande för att ett sådant samtal ska kunna bidra till att skapa större enighet hos föräldrar som bestämt sig för att ansöka om exempelvis ensam vårdnad. I utredningen nämns att frivilliga samarbetsamtal enligt 5 kap. 3 § socialtjänstlagen (SoL) som föräldrarna genomgår innan en tvist i domstol är mer framgångsrika än de som beslutats av domstol. Det behöver emellertid inte betyda att det enbart är själva tidsaspekten, före eller efter inledd process, som är avgörande. En ytterligare faktor som kan ha påverkat är föräldrarnas motivation, som skulle kunna antas vara högre om de självmant sökt sig till insatsen. Det bör således inte anses självklart att ett obligatoriskt informationssamtal får fullt ut samma effekt som ett frivilligt samarbetsamtal men kan ses som viktigt komplement eftersom inte alla föräldrar som tvistar om vårdnad, boende eller umgänge genomgår frivilliga samarbetsamtal.

Utredningen har identifierat flera områden där lagstiftningen behöver förtydligas och ändras. Ett av dessa områden rör vårdnaden om barnet i samband med allvarligt våld, ett annat är forumregler i samband med skyddade personuppgifter. Förvaltningen bedömer att båda dessa förslag kommer att öka möjligheten till skydd för barnet.

Förslaget till ny sekretessbrytande bestämmelse i samband upplysningar enligt 6 kap. 19 § andra stycket FB samt snabbupplysningar enligt 6 kap. 20 § andra stycket FB kommer att underlätta arbetet.

Att utredningen trycker på att bedömningen av gemensam vårdnad endast ska ske utifrån en bedömning av barnets bästa är bra och flyttar fokus från föräldrarna till barnet, vilket ofta är behövligt. Att införa en möjlighet för domstol att besluta om gemensam vårdnad även när båda föräldrarna motsätter sig det, kräver emellertid ingående kunskaper om barn och barns behov för att man ska kunna göra en djup och nyanserad bedömning av just det aktuella barnets bästa. Om ingående kunskaper saknas finns en risk för generaliseringar, exempelvis att gemensam vårdnad alltid är barnets bästa utifrån rätten till båda föräldrarna. Det i sin tur kan leda till att barn växer upp med olika konflikter som påverkar hela barnets vardag, med föräldrar som exempelvis inte kan enas om vilken skola barnet ska gå i, svårigheter att få pass för utlandsresor med mera. Samma invändning gäller beträffande förslaget till ändringar vad gäller möjligheterna att få ett interimistiskt beslut som föreslås ändras från *om det behövs till särskilda skäl*. För att säkerställa barnets bästa genom hela processen – inklusive i rätten – bedömer förvaltningen, till skillnad från utredningen, att även domstolarna bör erbjudas utbildningar om barn och barns behov samt barnets bästa.

Utredningen framhåller på ett tydligt sätt effekterna av hur barn påverkas när föräldrarna har svåra konflikter med varandra. Dessa situationer är vanliga och många barn får allvarligt illa i detta. En svårighet som lyfts i utredningen är att det inte är ovanligt att det i mål om vårdnad, boende och umgänge förs fram påståenden om våld mot den ena föräldern och/eller mot barnet. Det är bra att utsatthet för våld lyfts och i synnerhet barnets utsatthet blir belyst. En svårighet med utredningens beskrivning blir däremot att det genomgående främst är själva påståendet om våld som beskrivs som bekymret samt att skälet till påståendena bedöms vara möjligheten att då kunna få ensam vårdnad. Det redovisas emellertid inget underlag som stödjer den tolkningen. Det förs heller inget resonemang kring att våld i flera fall faktiskt kan ha ägt rum och att användandet av den nuvarande lagstiftningen också kan ha varit ett sätt att skydda barnet. Det är heller inte ovanligt med ärenden där våldet inte enbart

är påstått utan det kan finnas vittnen, domar eller annat som styrker att våld förekommit. Hanteringen av dessa ärenden diskuteras inte i utredningen, vilket borde vara relevant bland annat för arbetet med utvecklingen av riskbedömningar.

Utredningen utgår i sin diskussion också från att skyddade personuppgifter tyder på att det finns en konflikt mellan föräldrarna som är skadlig för barnet, snarare än att det – också – kan finnas en våldsproblematik som i sig är till men för barnet. Att leva med våld äventyrar barnets psykologiska, fysiologiska och sociala utveckling. Att ett barn tvingas bevittna våld i sin närmiljö eller leva i en miljö där våld förekommer gör att barnet riskerar att fara psykiskt illa. Barnet kan utveckla allvarlig och långvarig psykisk ohälsa, som depressivitet, ångest, självdestruktivitet, aggressivitet, svårigheter i umgänget med andra barn samt koncentrationssvårigheter och svårigheter att klara av skolan. Barnet kan även utveckla en hyperaktivitet, med grund i en ständig beredskap att snabbt upptäcka tecken på fara. Barn som upplevt våld kan också drabbas av hälsoproblem som astma, eksem, magont, sömnsvårigheter, huvudvärk och ätstörningar. Upprepade hotfulla situationer där anknytningspersoner är orsaken till faran, respektive känslomässigt otillgängliga, ökar risken för att barn ska utveckla en desorganiserad anknytning. Detta ökar risken för en rad allvarliga svårigheter i livet (Socialstyrelsen, Våld – Handbok om socialtjänstens och hälso- och sjukvårdens arbete med våld i nära relationer, 2016).

Socialtjänsten har ett tydligt ansvar för att skydda barn som far illa eller riskerar att fara illa, vilket innebär att utreda, bedöma och tillgodose barnets behov av skydd och insatser på kort och lång sikt. Socialtjänsten ska även särskilt beakta att våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld kan behöva stöd och hjälp (5 kap. 11 § SoL). Enligt 6 kap. 1 § Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer (SOSFS 2014:4) ska socialnämnden när den får kännedom om att ett barn kan ha utsatts för våld eller andra övergrepp av en närstående eller bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot en närstående, utan dröjsmål inleda en utredning om barnets behov av stöd och hjälp. Nämnden ska vidare bedöma risken för att barnet kommer att utsättas för eller bevittna ytterligare våld.

När familjerätten får kännedom om uppgifter om våld förs dessa uppgifter vidare till den enhet inom nämnden som arbetar med utredningar om barn. De utgångspunkter och förslag på ny lagstiftning som presenterats i betänkandet riskerar att få som konsekvens att uppgifter om våld kommer att hanteras olika inom olika delar av socialtjänsten såtillvida att i utredningar som rör vårdnad, boende och umgänge hanteras uppgifter om våld som en del av föräldrakonflikten, medan uppgifter om våld i utredningar om stöd och skydd för barn hanteras som en reell risk för barnets hälsa och utveckling. Detta skulle dessutom medföra dubbla budskap till de familjer som blir aktuella för båda utredningstyperna, vilket i sin tur kan minska sannolikheten för föräldrar att enas i en samförståndslösning kring barnet samt försvåra socialtjänstens möjlighet att faktiskt utreda barnets eventuella behov av stöd och skydd.

Bromma stadsdelsnämnd

Bromma stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Tigerström m.fl. (alla M) och Hanna Wistrand (L), *bilaga 1*.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 13 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Bromma stadsdelsförvaltning anser överlag att utredningens (SOU 2017:6) förslag till för-

ändringar är positiva och välkomnar att man i lagtext stärker barnets position. Förvaltningen har trots detta följande synpunkter:

Samförståndslösningar

Förvaltningen är mycket positivt inställd till införandet av ett obligatoriskt informationssamtal. Förvaltningen kan dock se en risk med att ett sådant samtal om den inte även har krav på visst innehåll. Förvaltningen tror då att den pedagogiska effekten blir högre.

Olika handläggningsfrågor

Gällande utredningens förslag på en bestämmelse som innebär en utredningstid på 4 månader är förvaltningen tveksam till. I Solna tingsrätt är det sedan ca ett år tillbaka praxis på en utredningstid på fem månader. Enligt förvaltningens erfarenheter är detta en mycket bra och skälig tid i dessa typer av utredningar.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 20 april 2017 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av Abit Dundar m.fl. (alla L) och Lars Svärd m.fl. (alla M), *bilaga 1*.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i stort positiv till de förslag som presenteras i betänkandet. Förvaltningen tror att förändringarna kommer att bidra till ett stärkt barnrättsperspektiv och på sikt förbättra förutsättningarna för samförståndslösningar mellan föräldrar. Förvaltningen har synpunkter på nedanstående förslag:

Obligatoriska informationssamtal

Förvaltningen är positiv till att införa ett krav på att föräldrar ska ha deltagit i informationsamtal innan de inleder tvist i domstol. Effekten av denna informationsinsats förväntas vara god och sätta barnets bästa i främsta rummet. Kravet om informationssamtal kommer dock initialt att innebära en väsentligt ökad arbetsbelastning för familjerätten dels då det innebär en ny arbetsuppgift för familjerätten och dels då informationssamtalen tros generera i ett ökat antal samarbetsamtal. Förändringen bedöms medföra ökade kostnader för handläggning och andra insatser inom kommunen. I betänkandet framkommer att kostnaden för de obligatoriska informationssamtalen kommer att motsvara de besparingar som görs på snabbupplysningar och utredningar eftersom antalet mål i domstolarna förväntas minska med 10 %. Förvaltningen vill poängtera att det är osäkert att den förväntade effekten i form av minskat antal domstolstvister motsvarar den arbetsbelastning som informationsinsatsen kommer att generera i. Förvaltningen bedömer att det således finns risk för att den ökade arbetsbelastningen inte kommer att kunna hanteras med befintliga resurser. Förvaltningen anser att effekten av förändringen bör utvärderas på nationell nivå i syfte att säkerställa att den uppskattning som gjorts vad det gäller ökade kostnader för kommunerna är rättvis.

I förslaget framgår att samtalen ska hållas i den kommun som barnet är folkbokförd i men med vissa undantag. I det fall en förälder har skyddade personuppgifter ska samtalen hållas i den kommun där den förälder som inte har skyddade personuppgifter bor. Förvaltningen vill poängtera att en förälder som har skyddade personuppgifter inte sällan har varit eller är utsatt för hot och våld från den andra föräldern. Förvaltningen bedömer av detta skäl

att det kan vara direkt olämpligt att den utsatte föräldern ska behöva resa till förövarens kommun, då detta kan innebära en säkerhetsrisk för både barn och förälder. Förvaltningen anser att det bör finnas en viss grad av flexibilitet vid val av kommun i sådana situationer.

I förslaget framgår att det ska göras en bedömning av den resande föräldrarnas grad av olägenhet samt betydande konsekvenser som skulle uppkomma genom att infinna sig i barnets folkbokföringskommun. Förvaltningen anser att det finns en risk att bedömningar ger upphov till diskussioner om tillhörighet mellan olika familjerätter. Förvaltningen anser att denna fråga bör förtydligas ytterligare för att undvika oenigheter mellan kommuner.

Vidare anser förvaltningen att det är positivt att lagförslaget beaktar att föräldrar som inte finns i landet undantas från informationssamtalen.

Familjerätt Sydväst har påbörjat ett utvecklingsarbete vad gäller information till skilda/separerade föräldrar som är oense om vårdnad, boende och umgänge. Familjerätt Sydväst kommer att starta en gruppverksamhet som har som syfte att ge föräldrar information om samarbetsamtal, avtal, stöd i annan form, lagstiftning och praxis, hur domstolsprocessen går till samt information om aktuell forskning kring hur barn påverkas av föräldrar i konflikt. Förvaltningen efterfrågar riktlinjer för hur formen för informationssamtal ska se ut för att intyg ska kunna utfärdas, med ett tydliggörande kring om det krävs att samtalen är individuella eller om det är möjligt att erbjuda gruppsamtal.

Fokus på föräldrarnas förmåga till gemensamt ansvar

Enligt nuvarande reglering ska domstolen vid bedömning av vårdnadsfrågan fästa avseende särskilt vid föräldrarnas förmåga att samarbeta. Fokuseringen på föräldrarnas oförmåga till samarbete har kommit att bli en konflikt drivande faktor. Enligt förslag ska domstolen istället fästa avseende särskilt vid föräldrarnas förmåga att ta gemensamt ansvar i frågor som rör barnet.

Förvaltningen anser att det är positivt att fokus flyttas till föräldrarnas förmåga till att ta gemensamt ansvar för barnet. I en stor del av de vårdnadsutredningar som handläggs inom förvaltningen finns historik av våld i relationen. Våldsproblematik kan oavsett föräldrars förmåga utgöra ett hinder för föräldrar att ta gemensamt ansvar kring barn med hänsyn till skyddsaspekten. Förvaltningen menar att det behöver förtydligas att behovet av skydd måste väga tyngre än förmågan att ta ett gemensamt ansvar.

Domstolen ska kunna besluta om gemensam vårdnad även om båda föräldrarna motsätter sig det

Idag kan en domstol döma till gemensam vårdnad om en förälder motsätter sig det, men inte om båda gör det. I syfte att markera barnets bästa, och inte föräldrarnas inställning, föreslås att domstolen ska kunna besluta om gemensam vårdnad även om båda föräldrarna motsätter sig det.

Förvaltningen menar att i de fall som vårdnadstvisten avser två var för sig välfungerande föräldrar innebär detta förslag ett tydligt förstärkt barnperspektiv. I de fall då den ena föräldern är rädd för den andra kan barnperspektivet istället bli lidande då rädslan kan påverka den utsatta föräldrarnas förmåga att förmedla lugn till barnet.

Barn ska få relevant information och barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade tydliggörs

I syfte att tydliggöra att barn inte är skyldiga att framföra en bestämd uppfattning i en vårdnadstvist föreslås att barnets åsikter och inställning, istället för vilja, ska tillmätas betydelse. Vidare föreslås att barnets rätt till information tydliggörs.

Förvaltningen är positiv till förslaget och bedömer att det är av stor vikt att det i lagtexten tydliggörs att barnet inte behöver ha en bestämd vilja för att få framföra sina åsikter och sin inställning.

Socialnämnden ska få höra barn utan vårdnadshavarens samtycke

Förvaltningen anser att förslaget ger en tydlig och viktig signal till föräldrar att deras barn ska få komma till tals. Förvaltningen anser dock att det bör användas med försiktighet då det kan innebära att barnet utsätts för press från föräldrarna kring vad de sagt i enrum. Förvaltningen menar att det kan vara värdefullt att barnet får träffa handläggare utan sina föräldrar i syfte att få relevant information.

Riskbedömningar

Förvaltningen är positiv till det uppdrag som getts till MFoF att ta fram ett nationellt handläggningsstöd för socialnämndernas arbete med riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Det är av stor vikt att handläggningen av riskbedömningar är likställig över landet.

Tidsgräns ska införas för vårdnads-, boende- och umgängesutredningar

Med anledning av att långa utredningstider har identifierats som en särskild faktor som fördröjer handläggningen av ett mål om vårdnad, boende och umgänge vid domstol föreslås att socialnämndens utredningar ska vara slutförda senast inom fyra månader.

Förvaltningen instämmer i att det finns fördelar med korta utredningstider men vill dock understryka att det i en del fall behövs längre tid än fyra månader för att färdigställa vårdnadsutredningar. I betänkandet framkommer det att förlängning av utredningstiden får medges om det finns särskilda skäl för detta. Förvaltningen menar att vilka skäl som är att betrakta som särskilda behöver tydliggöras.

När handläggning sker enligt metoden Konflikt och försoning blir utredningstiden oftast längre, vilket också ofta är en förutsättning för att kunna hitta hållbara samförståndslösningar för barnen och föräldrarna.

Förvaltningen vill framhålla att kommunikeringstiden i vårdnadsutredningar totalt är längre än i andra typer av ärenden. Detta då varje vårdnadshavare har en veckas kommunikeringstid för sin respektive del och därefter varje vårdnadshavare har en veckas kommunikeringstid för sin respektive del och därefter kommuniceras hela utredningen under två veckor. I en utredning på fyra månader skulle det innebära att nästan en fjärdedel av utredningstiden går åt till kommunikering. Förvaltningen anser att kommunikeringstiden således bör ligga utöver utredningstiden.

Vidare vill förvaltningen understryka att det i vissa fall behövs längre tid än fyra månader på grund av saker som ligger utanför förvaltningens kontroll, som till exempel att föräldrar inte kommer på inbokade besök eller att föräldrarna vill pausa utredningen för att ha samarbetsamtal eller prova någon annan lösning. Förvaltningen anser att det är viktigt att det ges möjlighet till att pausa utredningen i syfte att öka chanserna till samförståndslösningar.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 27 april 2017 följande.

1. Att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.
2. Att därtill tillägga

Vi anser att förvaltningen har svarat bra på betänkandet angående ett större barnperspektiv i vad gäller 2014 års vårdnadsutredning (SOU 2017:6). Men vi vill peka på några fler aspekter:

Samförståndslösningar (sid 29-30 i betänkandet)

Ett förtydligande av var ansvaret för att initiera ett samarbetsamtal ligger, hos förälder eller socialförvaltning.

Kompetens- och lämplighetskrav för medlare (sid 30 i betänkandet)

I förslaget till denna lag bör även ingå att medlaren (familjerätten) arbetar utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Vi vill också påpeka att man i betänkandet bör se över socialförvaltningarnas (medlarens) roll och kompetens vad gäller misstanke om olovligt bortförande av barn. Domstolarna är skyldiga att göra riskbedömningar av detta slag i samband med att de avgör ärenden om vårdnad och umgänge. Vid bedömningen av vad som är bäst för barnet skall det fästas avseende särskilt vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna. Risken för att barnet utsätts för övergrepp, olovligt förs bort eller hålls kvar eller annars far illa skall beaktas. Lag (1998:319). Detta bör även beaktas i de framtida medlingssamtalen och ingå i medlarnas utbildning.

Gemensam vårdnad

Vid bedömning av vårdnadsfrågan (sid 31 i betänkandet)

Att det i detta även tas med att om socialförvaltningen anser att det behövs särskild "utbildning/ledning" i föräldraskapet/-förmågan hos den ene/ eller båda föräldrarna så ska möjlighet finnas till en längre vårdnadsutredning. Och att det åt socialförvaltningen uppdras att i dessa längre lite svårare bedömningar även ska finnas en kontinuerlig uppföljning så att barnet kan följas upp under en längre tid (kanske i "flera" år). Även om barnets vårdnadssituation inte ändrats.

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson (L), *bilaga 1*.

Ersätтарыttrande gjordes av Anton Roos (KD), *bilaga 1*.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 24 mars 2017 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen är i stort positiv till de förslag på lagändringar som presenteras i betänkandet. Förvaltningen tror att förslagen kommer att bidra till ett stärkt barnrättsperspektiv och på sikt förbättra förutsättningarna för samförståndslösningar mellan föräldrar. Förvaltningen har synpunkter på nedanstående förslag:

Obligatoriska informationssamtal ska föregå domstolsprocessen

Förvaltningen är positiv till att införa ett krav på att föräldrar ska ha deltagit i informationssamtal innan de inleder tvist i domstol. Effekten av denna informationsinsats förväntas vara god och sätta barnets bästa i främsta rummet. Kravet om informationssamtal kommer initialt att innebära en väsentligt ökad arbetsbelastning för familjerätten dels då det innebär en ny arbetsuppgift för familjerätten och dels då informationssamtalen tros generera ett ökat antal samarbetsamtal. Förvaltningen vill poängtera att det är högst osäkert att den förväntade effekten i form av minskat antal domstolstvister motsvarar den arbetsbelastning som informationsinsatsen kommer att generera. Det finns en risk att den ökade arbetsbelastningen inte kommer att kunna hanteras med befintliga resurser. Förvaltningen anser att effekten av förändringen bör utvärderas på nationell nivå i syfte att säkerställa att den uppskattning som gjorts vad det gäller ökade kostnader för kommunerna är rättvis.

I förslaget framgår att samtalen ska hållas i den kommun som barnet är folkbokförd i med vissa undantag. I det fall en förälder har skyddade personuppgifter ska samtalen hållas i den kommun där den förälder som inte har skyddade personuppgifter bor. Förvaltningen vill poängtera att en förälder som har skyddade personuppgifter inte sällan har varit eller är utsatt för hot och våld från den andra föräldern. Av detta skäl kan det vara direkt olämpligt att den utsatte föräldern ska behöva resa till förövarens kommun, då detta kan innebära en säkerhetsrisk för både barn och förälder. Förvaltningen anser att det bör finnas en viss grad av flexibilitet vid val av kommun i sådana situationer.

I förslaget framgår att det ska göras en bedömning av den resande föräldrarnas grad av olägenhet samt betydande konsekvenser som skulle uppkomma genom att infinna sig i barnets folkbokföringskommun. Det finns en risk att bedömningar ger upphov till diskussioner om tillhörighet mellan olika familjerätter. Förvaltningen anser därför att denna fråga bör förtydligas ytterligare för att undvika oenigheter mellan kommuner.

Vidare anser förvaltningen att det är positivt att lagförslaget beaktar att föräldrar som inte finns i landet undantas från informationsamtalen.

Familjerätt Sydväst driver ett utvecklingsarbete vad gäller information till skilda/separerade föräldrar som är oense om vårdnad, boende och umgänge. En gruppverksamhet kommer starta med syfte att ge föräldrar information om samarbetsamtal, avtal, stöd i annan form, lagstiftning och praxis, hur domstolsprocessen går till samt information om aktuell forskning kring hur barn påverkas av föräldrar i konflikt. Förvaltningen önskar tydliga riktlinjer för hur ett informationssamtal ska se ut för att intyg ska kunna utfärdas, där det tas upp om det krävs att samtalen är individuellt eller om det är möjligt att erbjuda grupp-samtal.

Vid bedömningen av vårdnadsfrågan ska avseende särskilt fästas vid föräldrarnas förmåga att ta ett gemensamt ansvar i frågor som rör barnet

Förvaltningen anser att det är positivt att föräldrars förmåga lyfts fram på ett tydligt sätt. I en mycket stor del av de vårdnadsutredningar som handläggs inom nämnden område finns det dock en historik av våld som innebär att många föräldrar av skyddsskäl inte kan ta gemensamt ansvar, det handlar med andra ord inte om förmåga. Förvaltningen menar att det behöver förtydligas att behovet av skydd måste väga tyngre än förmågan att ta ett gemensamt ansvar.

Domstolen ska kunna besluta om gemensam vårdnad även om båda föräldrarna motsätter sig det

I de fall som vårdnadstvisten avser två var för sig fungerande föräldrar innebär detta förslag enligt förvaltningens mening ett tydligt barnperspektiv. I de fall de den ena föräldern är rädd för den andra kan barnperspektivet i stället bli lidande eftersom detta kan påverka föräldrarnas förmåga att förmedla lugn till barnet.

Socialnämnden ska få höra barn utan vårdnadshavarens samtycke

Förvaltningen anser att det är en positiv signal till föräldrar att deras barn ska få komma till tals men det kan även innebära att barnet utsätts för press från föräldrarna kring vad de sagt i enrum. Trots detta är det värdefullt att barnet får träffa handläggare och få relevant information.

Barn ska få relevant information och barnets rätt att fritt uttrycka sina åsikter och få dem beaktade tydliggörs

Förvaltningen är positiv till att det tydliggörs att barnet inte behöver ha en bestämd vilja för att få framföra sina åsikter och inställning.

Riskbedömningar

Förvaltningen är positiv till det uppdrag som getts till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) att ta fram ett nationellt handlägningsstöd för socialnämndernas arbete med riskbedömningar i utredningar om vårdnad, boende och umgänge. Det är av stor vikt att handläggningen av riskbedömningar är likställig över landet.

4-månadersgräns för vårdnads-, boende- och umgängesutredningar

Förvaltningen anser att det i en del fall behövs längre tid än 4 månader för att färdigställa vårdnadsutredningar. I betänkandet framkommer det att förlängning av utredningstiden får medges om det finns särskilda skäl för detta. Vilka skäl som anses som särskilda skäl behö-

ver tydliggöras. När handläggning sker enligt metoden konflikt och försoning, tar ofta utredningarna längre tid att genomföra men är också en förutsättning för att kunna hitta hållbara lösningar för barnen och föräldrarna.

Förvaltningen vill även framhålla att kommunikeringstiden i vårdnadsutredningar totalt blir längre än i andra typer av ärenden. Detta eftersom att varje vårdnadshavare har 1 veckas kommunikeringstid för sin respektive del och sedan kommuniceras hela utredningar under 2 veckors tid. En 4-månadersgräns skulle då innebära att nästan ¼-del av tiden går åt till kommunikering.

Det förekommer även att förvaltningen behöver längre tid än 4 månader på grund av saker som ligger utanför förvaltningens kontroll som till exempel att föräldrar inte kommer på inbokade besök eller att föräldrarna vill pausa utredningen för att ha samarbetssamtal eller prova någon annan lösning.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Särskilt uttalande gjordes av Andréa Ström m.fl. (alla M) och Isabel Smedberg-Palmqvist m.fl. (alla L) enligt följande.

Barnperspektivet ska vara avgörande i vårdnadsärenden. Vi välkomnar att barnets rätt att komma till tals förtydligas och stärks. Vi skulle välkomna förslag som stärker barnets rätt att, utifrån mognad och omständigheternas lämplighet i det enskilda fallet, och med rätt stöd och hjälp, personligen få lägga fram sin berättelse inför socialnämnd eller domstol.

Vi fäster oss starkt vid de berättelser om barns upplevelser och möten med vårdnadsprocessen som Anna Karin Hildingson Boqvist lägger fram i sitt särskilda yttrande. De berättelser från barnen som föreläggs domstolar och socialnämnd är förmedlade genom professionens filter, vilket – liksom alltid när någon är ansvarig för att återge vad någon annan sagt, i synnerhet vad gäller känsliga eller personliga saker – innebär en risk för feltolkningar eller förvrängningar.

Utredningen föreslår förändringar i hur domstolen beaktar föräldrarnas förmåga att samarbeta för barnets bästa, för att hitta en reglering som är mindre konflikt drivande. Det är viktigt att en sådan reform följs upp ur ett barnperspektiv.

Att socialnämnd och domstol gör riskbedömningar för att undvika att barn riskerar att fara illa är mycket viktigt. Det är positivt att riskbedömningar har blivit vanligare sedan 2006 års vårdnadsreform. Vi noterar de brister i kvalitet hos riskbedömningarna som utredningen pekar på, med respekt för att det ofta rör sig om svåra bedömningar.

Det är uppenbart att det bland annat behövs ett evidensbaserat handläggningsstöd. Även om utredningen har rätt i att just lagstiftning inte är det som krävs för att förbättra arbetet med riskbedömningar så borde utredningen närmare ha övervägt ytterligare åtgärder istället för att bara nöja sig med det arbete som redan är igångsatt.

Socialnämnden behandlar vid detta sammanträde en granskning av hur två stadsdelsnämnder arbetar med barnperspektivet när det gäller ärenden där barn upplevt våld. Granskningen visar att det fortfarande finns stort utrymme för förbättringar när det gäller att föra in ett barnperspektiv och sätta barnet i centrum för utredningen. Mot den bakgrunden är det oroväckande att förvaltningen bedömer att utredningens förslag riskerar att leda till att uppgifter om våld hanteras olika inom olika delar av socialtjänsten.

Bromma stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jan Tigerström m.fl. (alla M) och Hanna Wistrand (L) enligt följande.

Barnperspektivet ska vara avgörande i vårdnadsärenden. Vi välkomnar att barnets rätt att komma till tals förtydligas och stärks. Vi skulle välkomna förslag som stärker barnets rätt att, utifrån mognad och omständigheternas lämplighet i det enskilda fallet, och med rätt stöd och hjälp, personligen få lägga fram sin berättelse inför socialnämnd eller domstol.

Vi fäster oss starkt vid de berättelser om barns upplevelser och möten med vårdnadsprocessen som Anna Karin Hildingson Boqvist lägger fram i sitt särskilda yttrande. De berättelser från barnen som föreläggs domstolar och socialnämnd är förmedlade genom professionens filter, vilket – liksom alltid när någon är ansvarig för att återge vad någon annan sagt, i synnerhet vad gäller känsliga eller personliga saker – innebär en risk för feltolkningar eller förvrängningar.

Utredningen föreslår förändringar i hur domstolen beaktar föräldrarnas förmåga att samarbeta för barnets bästa, för att hitta en reglering som är mindre konflikt drivande. Det är viktigt att en sådan reform följs upp ur ett barnperspektiv.

Att socialnämnd och domstol gör riskbedömningar för att undvika att barn riskerar att fara illa är mycket viktigt. Det är positivt att riskbedömningar har blivit vanligare sedan 2006 års vårdnadsreform. Vi noterar de brister i kvalitet hos riskbedömningarna som utredningen pekar på, med respekt för att det ofta rör sig om svåra bedömningar.

Det är uppenbart att det bland annat behövs ett evidensbaserat handläggningsstöd. Även om utredningen har rätt i att just lagstiftning inte är det som krävs för att förbättra arbetet med riskbedömningar så borde utredningen närmare ha övervägt ytterligare åtgärder istället för att bara nöja sig med det arbete som redan är igångsatt.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Abit Dundar m.fl. (alla L) och Lars Svärd m.fl. (alla M) enligt följande.

Barnperspektivet ska vara avgörande i vårdnadsärenden. Vi välkomnar att barnets rätt att komma till tals förtydligas och stärks. Vi skulle välkomna förslag som stärker barnets rätt att, utifrån mognad och omständigheternas lämplighet i det enskilda fallet, och med rätt stöd och hjälp, personligen få lägga fram sin berättelse inför socialnämnd eller domstol.

Vi fäster oss starkt vid de berättelser om barns upplevelser och möten med vårdnadsprocessen som Anna Karin Hildingson Boqvist lägger fram i sitt särskilda yttrande. De berättelser från barnen som föreläggs domstolar och socialnämnd är förmedlade genom professionens filter, vilket – liksom alltid när någon är ansvarig för att återge vad någon annan sagt, i synnerhet vad gäller känsliga eller personliga saker – innebär en risk för feltolkningar eller förvrängningar.

Utredningen föreslår förändringar i hur domstolen beaktar föräldrarnas förmåga att samarbeta för barnets bästa, för att hitta en reglering som är mindre konflikt drivande. Det är viktigt att en sådan reform följs upp ur ett barnperspektiv.

Att socialnämnd och domstol gör riskbedömningar för att undvika att barn riskerar att fara illa är mycket viktigt. Det är positivt att riskbedömningar har blivit vanligare sedan 2006 års vårdnadsreform. Vi noterar de brister i kvalitet hos riskbedömningarna som utredningen pekar på, med respekt för att det ofta rör sig om svåra bedömningar och därför är det viktigt med ytterligare utbildningsinsatser.

Det är uppenbart att det bland annat behövs ett evidensbaserat handläggningsstöd. Även om utredningen har rätt i att just lagstiftning inte är det som krävs för att förbättra arbetet med riskbedömningar så borde utredningen närmare ha övervägt ytterligare åtgärder istället för att bara nöja sig med det arbete som redan är igångsatt. För att minimera dessa brister, stöder vi utredningens förslag, om ytterligare utbildningsinsatser.

Skärholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jan Jönsson m.fl. (alla L) enligt följande.

Eftersom vi inte fått ta del av majoritetens förslag har vi inte kunnat ta ställning till eventuell reservation då vi inte känt till förslagets innehåll.

Ersätтарыttrande gjordes av Anton Roos (KD) enligt följande.

Föreliggande ärende redovisar regeringens särskilda utredares utvärdering av 2006 års vårdnadsreform (dir. 2014:84). Utredningens sammanfattande bedömning är att 2006 års vårdnadsreform i många avseenden har fallit väl ut där barnrättsperspektivet har stärkts. Barnets

bästa har en framträdande roll vid bedömningar i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Även om reformen har bidragit till att stärka barnrättsperspektivet konstaterar man i utredningen att det finns en rad förbättringsområden.

Vi kristdemokrater gläds åt att barnperspektivet lyfts så tydligt i utvärderingen. Vi vill i sammanhanget särskilt betona vikten av att barnets bästa tydliggörs, att det ska framgå att föräldrarnas förmåga att sätta barnets behov före den egna konflikten beaktas vid bedömning vad som är bäst för barnet, att barn ska få relevant information och har rätt att uttrycka sina åsikter och få dessa beaktade. I synnerhet gläds vi åt att obligatoriska informationsamtal ska föregå domstolsprocessen, vilket Kristdemokraterna under många år har framfört som mycket viktigt.

Även behovet av utbildningsinsatser för familjerättssekreterare ansluter väl till Kristdemokraternas förslag att alla yrkesgrupper inom rättsväsendet som möter barn ska utbildas.

Vi anser att frågan om att domstolen ska kunna besluta om gemensam vårdnad, även om båda föräldrarna motsätter sig detta, ska utredas mer. Förslaget markerar förvisso barnets bästa, och inte föräldrarnas inställning, men det är oklart hur det skulle gynna barnet att gemensam vårdnad utdöms men ingen av föräldrarna vill ha det.

Likaså anser vi att förslaget om att socialnämnden ska få höra barn utan vårdnadshavarens samtycke ska problematiseras och utredas mer.